

ÅRHUNDRADETS KÄRLEKSSAGA

**AV MÄRTA
TIKKANEN,**

i dramatisering av Hedvig Claesson

**MALMÖ
STADSTEATER**

IDA KNAPP DROUGGE

MARI GÖTESDOTTER

**KATARINA
LUNDGREN-HUGG**

PREMIÄR PÅ INTIMAN 29 NOVEMBER 2025

FÖRLAG Colombine Teaterförlag

KONSTNÄRLIGT TEAM

DRAMATISERING OCH REGI Hedvig Claesson
SCENOGRAFI OCH KOSTYM Linn Henriksson Strååt

MASK Josefine Larsen

LJUS Marcus Philippe Gustafsson

LJUD Jonathan Flygare

MUSIKARRANGEMANG Robert Ek

MUSIKALISK INSTUDERING Jan-Erik Sääf

DRAMATURG Anton Elmgren

I ROLLERNA

MÄRTA 1 – Ida Knapp Drougge

MÄRTA 2 - Mari Götesdotter

MÄRTA 3 – Katarina Lundgren-Hugg

KÄRA PUBLIK

Jag läser om Liv Strömquist förord till
nyutgåvan av *Århundradets kärlekssaga*.
Hon skriver;

”Vad var det som berörde oss så djupt
med den här småbarnsmammans
skildring av ett destruktivt alkoholist-
äktenskap i 1970-talets Finland?
Vi själva levde utan minsta ansvar för
hus och hem, städade aldrig, hade
ytterst sparsamma interaktioner med
killar och hade knappt ens träffat ett
barn. Vi framlevde våra dagar i olika
lesbiska gäng, på olika hårdrockskrogar
med turkosa väggar, sittandes och
skrikandes olika skämt över olika glas
öl, och vårt mest beundransvärda
ansvar var att försöka få ihop pengar
till cigg. Ändå kändes det som att det
också handlade om oss.”

Jag blir återigen lycklig av att läsa hur
drabbad någon blivit av Märtas ord.
För det är ju just detta. Så mycket vi nu
tar för givet och glömmer den kamp
som banat vägen för förändringar.
Att få lika lön. Att få ett eget skrivbord.
Att få föräldrapenning. Att helt enkelt
få vara både kvinna, mamma, yrkes-
arbetande och partner. Att stå i bredd
på lika villkor. Och hur mycket som än
idag inte ens är i närheten av drömmen
om att stå sida vid sida. Märtas text
som i sin poesi är ett vrål ut i natten.
Mot den framtid där hon ser sig gå i
bredd med den hon älskar. Det som

borde vara en självklarhet, hur oändligt
svårt det är.

Jag och scenografen Linn Henriksson
Strååt träffade Märta i Helsingfors 2018
för att prata om tanken på att sätta upp
hennes bok med tre kvinnor som hen-
nes alter ego. Hon var i sitt esse och
den utlovade audiensen på en timme
blev till fem timmar med kaffe croissan-
ter mer kaffe och vindlande magiska
samtal om livet konsten kvinnorollen
pjäsen och boken. Hon blev mycket
förtjust i tanken på att få skildras av
tre kvinnor i stället för en. Också det
ett konkret systerskap på scenen. Bara
det faktum att ge tre kvinnor en roll
och självklar plats i rummet tyckte hon
mycket om. Likaså att Henrik i denna
dramatisering blir gestaltad av den
äldsta Märta i stället för en egen fysisk
roll, ligger i linje med hennes världsbild.
Han är där hela tiden, boken är skriven
i ett uppror mot honom men också
i en samklang med honom. ”Vi var
två halvvar av en apelsin”, sa hon ofta
genom deras liv. Och det stämmer ju
våldigt väl. Han är hennes stora kärlek
livet ut – och hon stannar. Är kvar hos
honom. Varför går du inte? Frågar
omvärlden henne. Ja. Varför går vi inte
när vi vet att vi borde?

Hemma hos Märta Tikkanen. Fr.v. regissören Hedvig
Claesson, Märta Tikkanen och scenografen Linn
Henriksson Strååt.

Jag har velat ge de tre kvinnorna som
är Märta, minnen från tre skilda delar
av livet. Så där som när du tittar på dig
själv i spegeln. Du ser alla dina åldrar på
en och samma gång. Barnet, den unga
och hoppfulla, den mer erfarna och
kloka där i medelåldern och så till slut
den äldre som kanske både ångrar sina
val och har försonats med dem. Du är
alla dina åldrar på en och samma gång.
De du varit och de du drömmer om.
Du har minnen av en mamma, en mor-
mor och en svunnen tid i din spegelbild.
Men också de förhoppningar som rymms
i en gemensam framtid.

Här finns också barnen, i en glömd lek-
sak, ett hejdå på vägen ut eller i pojken
som sitter med pappan i natten. De
barn som sviks i en destruktiv relation
mellan de vuxna och som blir de som
offras först. Där finns heller inget svar
på frågan om varför. Hur en förälder
försöker men också förstör i en omvänd
omsorg. För vem är det vi skyddar?

Att ge en bok nytt liv på scen är en
möjlighet att än en gång spegla verket
mot samtiden. Jag önskar att de som
läste boken under en tid av sitt liv kan
se pjäsen nu och hitta en annan identi-
fikation att spegla sig i, liksom de som
är helt nya för texten kanske går till ett
bibliotek och letar på hyllan för poesi.

Jag önskar er alla ett eget skrivbord,
en egen plats. Det går en röd tråd från
Virginia Woolfs *Ett eget rum* till Märta
Tikkanens skrivmaskin. Att sätta upp
Århundradets kärlekssaga är för mig
ett sätt att visa en möjlig väg framåt.
En spegling, ett eko och ett hopp om
systerskap och gemensam kamp. Att
inte vara ensam och att få leva sina

drömmar, oavsett vad just dina
drömmar är.

Jag önskar er också en fin kväll
med sorgen vemodet poesin och tre
bultande hjärtan. Att njuta av orden
och med tangon som en paus mitt i
smärtan. Varmt och ömt välkomna in
i vårt Märta-land.

Jag har en text till programmet,
som sjunger i huvudet,
ska bara väcka sömniga barn,
koka gröt som ingen ändå vill äta,
lämna på skolan,
inte glömma gymnastikpåsen,
ha glömt den satans påsen,
cykla i regn och motvind,
och nu regnar det underifrån,
jobba jobba jobba,
skynda försenad,
igen till skolan,
hemåt i stormen,
huvudet fullt,
snubbla över hunden,
makaroner och falukorv,
göra läxor,
kvällsmacka och te,
natta liten medan stor vägrar sova,
somna med första och vakna för sent,
så har mörkret lagt sig.
Hur var det nu den började,
texten till programmet?

HEDVIG CLAESSION,
regissör

**"OM DET
HÄR ÄR HAT,
HUR SER DÅ
KÄRLEK UT?"**

EN KÄRLEKSHISTORIA SOM ALDRIG TYSTNAR

“Sen samlar jag ihop de alldeles små resterna av mitt mod och viskar tyst men bara till dem som har örat helt nära marken och som kryper fram som jag.”

När Märta Tikkanen 1978 publicerade *Århundradets kärlekssaga* skakade hon om den nordiska litteraturvärlden. Med en intensiv, rytmisk och smärt-samt ärlig diktroman skildrade hon ett äktenskap som slitits sönder av alkohol, kärlek och kvinnans kamp för självständighet. Boken blev en generationsroman och en röst för kvinnor som försökte förena kärlek med frihet, och familj med skapande.

De tidiga åren

Märta Tikkanen, född Märta Cavinus den 3 april 1935 i Helsingfors, växte upp i en svenskspråkig familj i ett Finland som fortfarande bar spår av krigsåren men där bildning och kultur hade en självklar plats i hemmet. Efter studentexamen fortsatte hon med humaniorastudier vid Helsingfors universitet, med fokus på engelska och litteratur. Det var där hon utvecklade sin språkliga skärpa och lyhördhet som skulle bli ett av hennes starkaste verktyg som författare.

Från journalistik till litterärt genombrott

Innan hon blev heltidsförfattare arbetade Tikkanen som journalist, lärare

och rektor för Helsingfors svenska arbetarinstitut. Hon debuterade 1970 med *Nu imorron*, en roman om kvinnlig frigörelse och vardagens begränsningar. Under 1970-talet etablerade hon sig som en av de starkaste rösterna inom nordisk feminism. Hon skrev om tabubelagda ämnen som våldtäkt och alkoholism, som t ex *Män kan inte våldtas* (1975), en roman som väckte debatt och senare filmatiserades.

Men det var med *Århundradets kärlekssaga* som Märta Tikkanen skrev in sig i litteraturhistorien. Diktromanen är en blandning av kärleksbrev och ett rop efter frihet. Här blottlägger hon kärlekens dubbelhet, passionen och beroendet, längtan och instängdheten i skildringen av sitt äktenskap med konstnären och författaren Henrik Tikkanen.

Mottagandet – en bok som förändrade samtalet

När *Århundradets kärlekssaga* kom ut blev den snabbt en litterär och samhälls-skandalbok. Många läsare, särskilt kvinnor, kände igen sig i Tikkanens kamp mellan kärlek, barn och skapande. Boken recenserades flitigt, citerades i debatter och lästes på kvinnocaféer och studiecirkelmöten runtom i Norden. Samtidigt väckte den starka känslor. En del kritiker ifrågasatte att Märta Tikkanen ”hängde ut” sitt äktenskap med den store konstnären Henrik

Tikkanen, medan andra hyllade modet och stringensen i hennes språk. Henrik Tikkanen svarade året därpå med boken *Mariegatan 26, Kronohagen*, sin version av historien, och parets litterära dialog kom att fascinera en hel kulturvärld.

Med tiden har *Århundradets kärlekssaga* blivit ett klassiskt verk, ofta citerat och fortfarande aktuellt i sin skildring av kärlekens pris och kvinnans rätt att skapa. Märta och Henrik Tikkanen levde tillsammans fram till hans död 1984. Deras relation var både kärleksfull och konfliktfylld, två starka konstnärssjälar som ständigt kretsade kring frågan om frihet och beroende.

Det tidlösa arvet

Märta Tikkanens författarskap har fortsatt att inspirera nya generationer. Hon har skrivit ett flertal böcker som utforskar kvinnlig identitet, språkets makt och skapandets nödvändighet, och har mottagit många priser och hedersutmärkelser. 1979 tilldelades hon t ex Nordiska Kvinnors Litteraturpris, ett pris som instiftades i protest mot att Nordiska rådets litteraturpris enbart tilldelades män.

Märta Tikkanen har kallats ”Nordens mest uppriktiga författare”. Hon skriver om det många tänker men få vågar säga. Genom hennes blick blir det privata politiskt och kanske är det just därför *Århundradets kärlekssaga* fortsätter att beröra, för att den påminner oss om att frihet och kärlek alltid måste omförhandlas, gång på gång, i varje liv.

CARIN HEBELIUS,
programredaktör

Foto: Cata Portin

MÄRTA TIKKANENS FÖRFATTARSKAP I URVAL:

Nu imorron (1970)
Ingenmansland (1972)
Vem bryr sig om Doris Mihailov (1974)
Män kan inte våldtas (1975, roman; filmatiserad 1978)
Århundradets kärlekssaga (1978, diktroman)
Mörkret som ger glädjen djup (1981)
Sofias egen bok (1982)
Rödluvan (1986)
Storfångaren (1989)
Arnaia kastad i havet (1992, lyrik)
Bryta mot lagen (1992)
Personliga angelägenheter (1996)
Sofia vuxen med sitt MBD (1998)
Två (2004)
Emma & Uno: Visst var det kärlek (2010)
Måste försöka skri-: En brevbiografi (2019)

KÄLLOR OCH VIDARE LÄSNING

”Borde hålla käft”: En bok om Märta Tikkanen av Johanna Holmström (2020)
Nationalencyklopedin, artikel om Märta Tikkanen
Finlands svenska författare 1900–2010 (Schildts & Söderströms)
Nordisk kvinnolitteraturhistoria, band 4: På jorden (1997)
Intervjuer med Märta Tikkanen i *Hufvudstadsbladet* och *Svenska Yle* (2000–2020)
Recensioner i *Dagens Nyheter* och *Helsingin Sanomat*, 1978–79

MUSIKLISTA

Millioner rosor (Miljoona Ruusua)

Raimonds Pauls (musik)

Leons Briedis (text)

Lars Huldén (svensk översättning)

Champagnetango

Frida Hyvönen (text och musik)

Sagolandet (Satumaa)

Unto Mononen (text och musik)

Lars Huldén (svensk översättning)

Min ensamhet

Arja Saijonmaa (text och musik)

Grändens skymning

Pentti Viherluoto (text och musik)

Liljor (svensk översättning)

Mammas tango

Ana Diaz Molina & Mohammad

Denebi (musik)

Daniel Boyacioglu (text)

Vad jag älskar dig, Liv (Rakastan Sinua, Elämä)

Edvard Kolmanovsky (musik)

Konstantin Vanshenkin (text)

Lars Huldén (svensk översättning)

SUFFLÖR & PRODUKTIONSASSISTENT

Klara Jutterdal

INSPICIENT Kristian Larsson

PRODUCENT Sara Mortazavi

SCENMÄSTARE Oscar Steen

BITRÄDANDE SCENMÄSTARE Liv Olanders

SCENOGRAFIASSISTENT Milla Magndahl

(praktikant från Norwegian Theatre Academy)

LJUSTEKNIKER Sandra Liscano, Marcus Phillipe Gustafsson

LJUD- OCH SCENTEKNIKER Olle Helleskog

(praktikant Karlstad universitet)

REKVISITÖR Miriam Myrtell, Åsa Isacson,

Ulrika Fredriksson, Cornelia Heij

DEKORTILLVERKNING TSOI

KOSTYMKOORDINATOR & FÄRGERI

Mariane Josefsson

SKRÄDDERI Mariane Josefsson, Selia Sahlstedt

(lärlingspraktikant Helsingborgs stadsteater)

KOSTYMTÉKNIK Jessica Kiaer

MARKNADSKOORDINATOR &

PROGRAMREDAKTÖR Carin Hebelius

FÖRESTÄLLNINGSFOTOGRAF Emmalisa Pauly

PORTRÄTTFOTOGRAF Johan Sundell

PROGRAMLAYOUT Isabel de Jounge

TRYCK Exakta Print AB

MARKNADSCHEF Sofia Eklund

CHEFSPRODUCENT Lisa Ericstam

TEKNISK CHEF Daniel Bexell

CAFÉ- OCH FOAJÉCHEF Nannalovisa Jönsson

CHEF KOSTYM- OCH MASKAVDELNINGEN

Paola Billberg Johansson

LJUSANSVARIG Stuart Bailes

FASTIGHET & TRANSPORT Anders Blomquist

STÄDLEDARE Rinna Löfgren

CHEFSASSISTENT Josefin Beischer, Kattis Blanking

EKONOMICHEF Anette Zetterlund

TEATERCHEF OCH ANSVARIG UTGIVARE

Petra Brylander

**FOTOGRAFERING OCH
LJUDUPPTAGNING ÄR
AV UPPHOVSRÄTTSLIGA SKÄL
EJ TILLÅTEN. VAR VÄNLIG STÄNG
AV MOBILTELEFONEN.**

Malmö Stadsteaters verksamhet
finansieras i huvudsak med bidrag från
Malmö Stad och Region Skåne (inkl
Staten via kultursamverkansmodellen).

MALMÖSTADSTEATER.SE